

67. Görsel işitsel çeviri: “Orange Is the New Black” dizisinin İngilizce-Türkçe alt yazılarının Toury’nin öncül normları ve çeviri stratejileri açısından değerlendirilmesi

Fadime ÇOBAN¹

APA: Çoban, F. (2022). Görsel işitsel çeviri: “Orange Is the New Black” dizisinin İngilizce-Türkçe alt yazılarının Toury’nin öncül normları ve çeviri stratejileri açısından değerlendirilmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (29), 1107-1116. DOI: 10.29000/rumelide.1164918.

Öz

Görsel işitsel çeviri alanı çeviribilim açısından oldukça yeni bir alandır ve çeviribilim çatısı altında bir paradigma olarak nitelendirilebilir. Söz konusu literatüre bir katkı sunmak amacıyla kalem alınan bu çalışmada, 2013-2019 yılları arasında yedi sezon yayınlanan komedi drama türündeki “Orange Is The New Black” dizisinin İngilizce orijinali ve Türkçe alt yazı çevirileri incelenmiştir. Dizide, kadın mahkumların hapisnede yaşadıkları duygusal olaylar, geçirdikleri tecrübeler, aralarındaki iletişim, aşkları, değişimleri ve geçmiş hayatları detaylı olarak anlatılmaktadır. Bu açıdan orijinal dizideki İngilizce alt yazı olay örgüsü Türkçe alt yazıda ne oranda korunmuştur veya korunabilmiş midir sorusundan hareketle, Türkçe versiyonda uygulanan çeviri stratejileri örneklendirilmiş ve çeviride kaynak mı yoksa erek odaklı bir yaklaşım mı benimsendiği betimlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmada özellikle dublajla karşılaştırıldığında incelenen Türkçe alt yazıların çoğunlukla kaynak metne sadık kalarak aktarıldığı görülmüştür. Bu da Türkçe alt yazının Toury’nin öncül normları içerisinde yer alan yeterli kutbuna yakın bir çeviri yaklaşımıyla oluşturulduğunu göstermektedir. Son olarak kaynak odaklı yaklaşım benimsenmesinin arkasındaki olası nedenler değerlendirme kısmında ifade edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Görsel işitsel çeviri, alt yazı çeviri, Orange is the New Black, dublaj

Audio visual translation: An evaluation of English-Turkish subtitles of “Orange Is the New Black” in terms of Toury’s initial norms and translation strategies

Abstract

Audio-visual translation is relatively a new field in terms of translation studies and can be considered a paradigm under the umbrella of translation studies. In order to contribute to the aforementioned literature, in this study, the English original and Turkish subtitles of the comedy drama series "Orange Is The New Black", shown for seven seasons between 2013-2019, were analyzed. In the series in question, the emotional events of female prisoners, their experiences, their communication with one another, their love, their changes and their past lives are narrated in detail. Starting from the question of to what extent the plot in the original series has been preserved or has it been preserved in the Turkish subtitle, the strategies applied in the Turkish version were exemplified from the first season of the series and it was tried to describe whether a source or target-oriented approach was adopted in the translation. In the evaluation, it was found that the Turkish subtitles were mostly created faithfully, especially when compared to the dubbed version. This shows the availability of the adequate translation, one of the initial norms by Toury, in the Turkish subtitle. Finally, possible

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü (Bartın, Türkiye), fcoban@bartin.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2213-6219 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 28.06.2022-kabul tarihi: 20.08.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1164918]

reasons behind the application of the source oriented approach in the translated version were expressed.

Keywords: Audio-visual translation, subtitle translation, Orange is the New Black, dubbing

Giriş

Çeviri etkinliği, bilimsel bir statü kazanmadan önceki dönemlerde birden çok amaçla başvurulan bir süreçti. Günümüzde bu özelliğini halen devam ettirmektedir. Ancak salt süreç olarak ele alındığı dönemde yani disiplin statüsü kazanmadığı, 1970’lerden önceki süreçlerde, çeviri sadece uygulamalı dilbilimin bir alt dalı olarak ele alınmaktaydı ve genelde dil öğrenme etkinliği şeklinde görülmekteydi. Tarihsel açıdan bakıldığında, söz konusu etkinlik iki farklı taraf ve medeniyetler arasında iletişim kurmak üzere başvurulan süreçten ibaret bir olgu olarak düşünülmekteydi. Fakat çeviri olgusunun Holmes’un bildirişiyle (1972) disipline dönüşmeye başladığı ve çeviribilim adının popüler hale geldiği andan itibaren yeni oluşan disiplinin çatısı altında çevirinin farklı yönlerini açıklamaya yönelik sayısız kuram ve kuramsal yaklaşım ortaya atılmış ve bu şekilde de çeviride farklı alt alanlar ve uzmanlıklar belirmeye başlamıştır. Görsel işitsel çeviri de çeviribilim çatısı altından son yıllarda ele alınan önemli bir çeviri alt alanıdır. Hatta bazı bilim insanları görsel işitsel çeviriyi farklı bir disiplin olarak bile görmektedir. Çeviribilim bir alt uzmanlık alanı olarak düşünüldüğünde, görsel işitsel çeviriye yönelik inter-disipliner pek çok bilimsel araştırma şimdiye kadar gerçekleştirilmiş ve farklı örnekler üzerinden bu alan tanıtılarak bugünkü halini almıştır. Öyle ki bu alt alan çeviribilimin yeni bir paradigması olma özelliğini bile taşımaktadır. Nitekim, Munday 2016 yılında *Introducing Translation Studies: Theories and Applications* adlı kitabının dördüncü baskısında görsel-işitsel çeviribilim veya araştırmaları (“Audio Visual Translation Studies”) kavramını kullanmıştır. Çevirinin bu yeni alt alanı çeviribilim dönüşleri arasında yer alan teknolojik dönüş altında da irdelenebilir (bkz. Snell-Hornby, 2006).

Díaz Cintas, Matamala ve Neves, sayısız yayın, konferans, araştırma projeleri ve eğitim programlarının görsel işitsel çeviriye yönelik güncellenmesi vb. nedenlerle AVT alanının kendi içerisinde bir disiplin olarak dahi düşünülecek boyuta ulaştığını belirtmektedir (Díaz Cintas, Matamala ve Neves, 2010, s. 11).

Görsel işitsel çeviride alt yazı ve dublaj dışında sağır ve körlere yönelik geliştirilen sesli betimleme veya dil içi alt yazı çevirisi (Remael, 2010) vb. türler de vardır. Böylesine geniş bir alanda halen araştırılmayı bekleyen pek çok alan bulunmaktadır. Söz gelimi görsel işitsel çeviri sinema filmleri, TV Showları, ekranlarda gösterilen film ve diziler dışında oyun endüstrisinde de başvurulan bir yöntemdir.

Bu çalışmada, görsel işitsel çevirinin bir türü olan dizi alt yazı çevirisi çeviride öncül normlar ve çeviri stratejileri açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Netflix diziler kategorisinde yer alan 2013-2019 yılları arasında yedi sezon yayınlanan ve 91 bölümden oluşan “Orange Is the New Black” dizisinin birinci sezonuna² ait alt yazı çelışmanın örnekleme olarak seçilmiştir³.

² Araştırma için birinci sezonun seçilmesi zaman ve kapsam kısıtlamasından dolayıdır.

³ Türkçe literatürde AVT alanında pek çok çalışma mevcuttur: Aktaş Tahsin, (2014), “Film Çevirisinde Altyazı”, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Gaga, Ezgi (2020), “Altyazı Çevirisi ve Eğitimi”, RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, Gökdoğan, Umut Can (2017), Altyazı ve Dublaj Çevirisinde Ereğ Odaklı Yaklaşımla Seslenme Biçimleri, Argo ve Tabu İfadeleri”, Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute, Günay Köprülü Sevtap (2016), “Alt Yazı Yöntemiyle Film Çevirisi”, Sosyal Bilimlerde Stratejik Araştırmalar, Günay Köprülü Sevtap (2016), “Alt Yazı Çevirmenini Kısıtlayan Etkenler”, Eğitim Bilimlerinde Güncel Yaklaşımlar, Mencütekin, Mustafa (2009), “Film Alt Yazı Çevirisi Esasları ve Türkiye’deki Popüler Uygulama Örnekleri”, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Okyavuz A. Şirin (2016), Ayrıntılı Alt Yazı Çevirisi, Siyal Kitabevi, Okyavuz A. Şirin (2019), “Görsel-İşitsel Çeviride Yenilikçi Araştırma Alanlarına Örnekler ve Türkiye’de Araştırma Boşluklarına Bir Bakış”, Turkish Studies, Şahin Ayhan

Görsel işitsel çeviri (AVT)

Görsel işitsel çeviri, çeviribilim çatısı altında nispeten son yıllarda ele alınmaya başlamış ancak kısa süre içerisinde hakkında pek çok araştırma yapılmış bir konudur. Yukarıda da değinildiği gibi bazı bilim insanları, görsel işitsel çeviri alanını disiplin olarak bile ele almaktadır (bkz. Díaz Cintas, Matamala ve Neves, 2010). Görsel işitsel çeviri kavramı yerine ayrıca medya (media), multimedya (multi media) çevirisi, sinema/film/ekran çevirisi (cinema, film/screen translation), çokboyutlu çeviri (multi-dimensional translation), transadaptasyon (transadaptation), multimodal çeviri vb. pek çok kavram literatürde karşımıza çıkmaktadır (krş. Chaume, 2012; krş. Gambier, 2003, krş. Lertola, 2019; krş. Karamitroglou, 2000, krş. Munday, 2016; krş. Pardo, 2013; krş. Rosa, 2016, krş. Sedighi ve Tabrizi, 2012). Özellikle alt yazı çevirisi son zamanlarda geçmiş yıllara kıyasla daha profesyonel bir düzlemde yapılmaktadır. İnternetin⁴ bu kadar popüler olmadığı ve film platformlarının (örneğin Netflix) gelişmediği dönemlerde, alt yazı çevirisi daha çok gönüllü/amatör çeviri olarak yapılan (bkz. Dvyer, 2019; O'Hagan, 2009; Rong ve Omar, 2018) herhangi bir maddi bir kazanç getirmeyen, kitlekaynak (crowdsourcing) olarak değerlendirilebilecek bir işti. Günümüzde alt yazı çevirisinin gönüllü olarak sürdürüldüğü platformlar olsa da AVT'yi küresel ölçekte bir gelir kaynağı olarak gören uzmanların sayısı kaydadeğer bir şekilde artmaktadır. Bununla paralel olarak bu alandaki akademisyenler eğitim öğretim müfredatlarını görsel işitsel çeviriyi içerecek şekilde güncellemekte ve söz konusu alanda araştırma projeleri yürütmektedir (krş. Díaz Cintas, Matamala ve Neves, 2010, s. 11).

Görsel işitsel çeviri alanına profesyonel bir yaklaşım örneği olarak 1987 senesinde Avrupa Yayın Birliğinin öncülüğünde Stockholm'de düzenlenen Alt Yazı Dublaj Konferansına göz atılabilir. Bu etkinlik sayesinde, AVT alanında pek çok yenilikçi kitap ve makale yayımlanmıştır (Díaz Cintas, 2009, s. 2). Bu gelişmeler, görsel işitsel çeviriyi zamanla çeviribilimin merkezine taşımıştır (bkz. Remael, 2010, s. 12). Görsel işitsel çeviri, her ne kadar alanını genişletmiş bir kavram olsa da özünde bir film ya da TV programına ait içeriği (konuşmaları) kaynak dilde alımlayamayan kitle daha doğrusu erek kitle için anlaşılır hale getirmek amacıyla gerçekleştirilen dilsel aktarım şeklinde tanımlanmaktadır (krş. Baranauskienė ve Blaževičienė, 2008, s. 14). Bu aktarım bir diğer ifade ile videodaki veya canlı görüntüdeki sözlü içeriğin alt yazı çevirisi veya başka bir dilde dublajı şeklindedir. Burada dikkat edilmesi gereken kriter sözlü ve sözlü olmayan unsurların birbiriyle senkronize olacak şekilde çeviri işinin yapılmasıdır. Söz gelimi, konuşmacının ağızından çıkan ifadeler, alt yazıda konuşmacı konuşmasını bitirince devam etmemeli ve konuşmanın akışıyla uyumlu olmalıdır. Dolayısıyla, çevirmenler görsel işitsel çeviri yaparlarken sadece metinle değil pek çok medya bileşeni ile başa çıkabilmeli ve diyalog, yorum, ses efektleri vb. gibi çok sesli yapıdaki konuşmaları takip edebilmelidir (bkz. Matkivska, 2014, s. 38). Ayrıca çevirmenlerin teknolojik araçları kullanmayı bilmesi de (örneğin Subtitle Workshop) AVT'de çeviri kalitesine etki etmektedir.

Bununla bağlantılı olarak Matkivska'nın belirttiği gibi, G. Gotlieb çevirmenlere yönelik alt yazı çevirisinde dikkat edilmesi gereken noktaları şu şekilde belirtmektedir:

1) Sözlü ses kanalı: *Diyaloglar, görüntü dışındaki sesler, şarkılar;*

2) Sözlü olmayan ses kanalı: *müzik, ses efektleri, görüntü dışı sesler*

(2015), "Film Çevirilerinde Arti ve Eksileriyle Altyazı Yöntemi", Sosyal Araştırmalar Dergisi. Bunların dışında <http://tez2.yok.gov.tr> adresinde bu alanda yazılmış lisansüstü tezler de bulunmaktadır.

⁴ Ayrıca bkz. Gambier, 2009.

3) Sözlü ve görsel kanal: *Alt yazılar, jestler, notlar, metin yazıları*

4) Sözlü olmayan görsel kanal: *Ekrandaki resimler (Gotlieb, 1998’den akt. Matkisuka, 2014, s. 38).*

Alt yazı çevirisi ve dublaj AVT kapsamında filmlerde en sık kullanılan yöntemlerdir. Bununla birlikte dublaj alt yazı çevirisinden farklı olarak akustik yani sesle ilgili içeriğin öteki dilde yeniden oluşturulmasıdır. Dublaj sırasında görsel-işitsel alanda uzman çevirmenin amacı, orijinal film müziğini çevirisiyle değiştirmek olabilir. Bunu yaparken, aktörün ağzından çıkan diyaloglar sanki erek dilde yazılmış gibi bir aktarım gerçekleştirilebilir. Bu da filmi izleyenlerin yabancı içerikten daha fazla keyif almasını sağlayabilir. Dublaj sürecinde, sadece film, belgesel, ticari bir klip vb. ses içeriğinin aktarılması yoktur. Martinez’in (2004) aktardığı gibi, dublaj pek çok aşamadan oluşmaktadır. Dublajlanan metin ve görsel içerik arasında senkronizasyon sağlanması, dublajda görev alan tüm aktörlerin organizasyonu ve metnin adapte edilmesi bu aşamalara örnek verilebilir (di Laurea, 2009).

“Orange Is the New Black” dizisi

“Orange Is the New Black” dizisi yedi sezon boyunca (2013-2019) 91 bölüm olarak izleyicisiyle buluşmuş Netflix bünyesinde bulunan komedi drama türünde bir dizidir. Dizi kadınlar hapislerinde geçmekte ve kadınların hapislerinde yaşadıkları duygusal olayları, tecrübeleri, birbirleriyle mücadelelerini, aşklarını, geçirdikleri değişimi geçmiş hayatları hakkında bilgi vererek izleyiciye aktarmaktadır. Hikâyenin odağında 10 yıl önceki karanlık geçmişini geride bırakan ancak Alex Vause ile tanışıklığından kaynaklı günümüzde 15 ay hapis cezası alan Piper Chapman bulunmaktadır. Chapman nişanlısı Larry’den ayrılmak zorunda kalıp hapse girerek, halen geçmişi kapatamadığı anlar ve olaylar gelişir. Dizi, Pier Kerman tarafından kaleme alınan “Orange is the New Black: My Year in a Women’s Prison” adlı otobiyografik romana dayalıdır⁵.

Kuramsal çerçeve

Betimleyici çeviri araştırmalarının mimarı olan Tel Aviv ekolü temsilcisi Gideon Toury, sosyal bilimlerin alanındaki normlardan esinlenerek geliştirdiği, çeviri sürecinin betimlenmesi açısından faydalı olabilecek ve çeviri eleştirisi modelleri için de zemin teşkil eden bazı normlar ortaya önermektedir.

Söz konusu bu çalışmada, “Orange is the New Black” I. Sezon alt yazı çevirilerinin öncül normlar içerisinde hangi kutba göre yapıldığı ortaya çıkarılmaya çalışılmış, böylelikle de başvuru çeviri stratejileri tespit edilmiştir.

Önül normlar (initial norms) kendi içinde iki ayrılmaktadır.

- **Kabul edilebilir çeviri (acceptable translation):** Çeviri metin erek kitlenin beklentilerine uygun şekilde çevriliyorsa, yapılan çeviri kabul edilebilir olarak değerlendirilir.
- **Yeterli çeviri (adequate translation):** Çeviri metin kaynak odaklı bir şekilde erek dile aktarılıyorsa, çevirinin kaynak metnin yeterli bir çevirisi olduğu söylenebilir. (bkz. Toury, 1995)

⁵ Bkz. https://orange-is-the-new-black.fandom.com/wiki/Orange_Is_the_New_Black; <https://www.imdb.com/title/tt2372162/plotsummary> **Erişim:** 18.11.2021

Tablo 1: "Orange Is The New Black" I. Sezon İngilizce ve Türkçe Alt Yazıları - Öncül Norm/Çeviri Stratejileri Açısından Yapılan Tespitler

Birinci Sezon		
İngilizce Alt yazı ⁶	Türkçe Altyazı ⁷	Öncül Normlar/ Çeviri Stratejileri
<i>I've always loved getting clean</i>	<i>Temizlenmeyi her zaman sevmişimdir.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>All inmates in D dorm must be checked for lice.</i>	<i>B Koşusunda kalan tüm mahkûmlar bit kontrolüne girecektir.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>So, there's an entire pig in there?</i>	<i>Yani bunun içinde koca bir domuz var.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>At least you get something.</i>	<i>Sen en azından bir şeyler aldın.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Are we really gonna eat that?</i>	<i>O şeyi gerçekten yiyecek miyiz?</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>God, we really should not have eaten so much.</i>	<i>Gerçekten o kadar çok yememeliydik.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Okay. Where would you like me to put it then, Piper?</i>	<i>Peki. O zaman nereye koymamı istersin Piper?</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>I bet they're all appalled that you've gone somewhere so filthy and dangerous.</i>	<i>Sonra eve döndüğümde... ...mücevher kasana koyarım.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>But it wasn't for me.</i>	<i>O kadar pis ve tehlikeli bir yere gittiğin için dehşete düşmüşlerdir eminim.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>So no phone?</i>	<i>Ama bana göre değildi.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Get your ass over here, Chapman, now. Move it.</i>	<i>-Yani telefon yok.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>- Here. I'm here. Here I am.</i>	<i>Kaldır kıçımı da gel, Chapman.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>- Here he is.</i>	<i>Kaldır hadi.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>But we called last week. And they told me to bring it.</i>	<i>- Tamam. Geldim. - İşte burada.</i>	Kabul Edilebilir Çeviri/Anlam Çevirisi
<i>Time to say goodbye. It might be a while till you can visit, fiancé.</i>	<i>Ama geçen hafta aradığımızda getirmemi söylemişlerdi.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Okay? Please send that check immediately.</i>	<i>Veda etme zamanı geldi. Nişanlının sonraki ziyaretine kadar çok zaman geçebilir.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>but I'm not so happy with the upper arms and the stomach,</i>		Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri

⁶ <https://turkcealtyazi.org/mov/2372162/orange-is-the-new-black.html> Erişim: 13.06.2022.

⁷ <https://turkcealtyazi.org/mov/2372162/orange-is-the-new-black.html> Erişim: 13.06.2022.

And I'm gonna read everything on my Amazon wish list.	Tamam mı? O çeki hemen gönder lütfen.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
She had thyroid cancer and a series of schnauzers, all named Schnapps. That's all I know.	Ama kollarımın yukarısından ve karnımdan pek memnun değilim.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
Oh, you asshole!	Ayrıca Amazon istek listemdeki her şeyi okuyacağım.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
And who <u>the fuck</u> asked you?	Onun tiroit kanseri ve Schnapps adında Schnauzer türü köpekleri vardı.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
Bennett, it's not fucking working again.	Pislik seni!	Kabul edilebilir çeviri/ Anlam Odaklı Çeviri
Do you think that that needs to be connected to something?	Sana kim sordu <u>lan</u> ?	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
And here you are.	Bennett, bu yine çalışmıyor.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
I mean, <u>the guy broke his collar bone, but come on.</u>	Acaba bir yere bağlamanız gerekiyor olabilir mi?	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
I will be <u>truly displeased</u> if you barf anywhere but in that can.	- Şimdi de buradasın. <u>Yapmayın ama, adam kıra kıra köprücük kemiğini kırmış.</u>	Kabul Edilebilir Çeviri/Anlam Odaklı Çeviri
no one's gonna mess with you here unless you let them.	O kova harici bir yere kusarsan <u>bozuyoruz.</u>	Kabul Edilebilir Çeviri/Anlam Odaklı Çeviri
Women fight with gossip and rumors.	Burada sizinle kimse uğraşmaz. Tabii onlara izin vermediğiniz sürece.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
And remember, nothing goes on here that I don't know about.	Kadınlar dedikodular ve söylentiler yüzünden kavga eder.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
and I became the nice blonde lady that I was supposed to be.	Ve şunu hatırla... Benden habersiz burada hiç bir şey olmaz.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
Fuck her!	...sonra da en başta olmam gereken	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
Now, you are not allowed down there.	sarışın iyi huylu bayan oluverdim.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
It's out of bounds for you guys until you get assigned there.	Onu siktir et.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
All right, we got some offices here.	Şu an için aşağı inme izniniz yok.	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri

<i>You go down, you speak to the lady...</i>	<i>Oraya atanmadığımız sürece aşağı inmeniz yasak.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>What the fuck?</i>	<i>Pekâlâ, burada birkaç ofisimiz var.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Great. Another <u>fucking coconut</u>.</i>	<i>Aşağı iner, oradaki bayanla konuşup...</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>And that's Nichols. Just got out of SHU a week ago.</i>	<i>Ne oldu be?</i>	Kabul Edilebilir Çeviri/Anlam Odaklı Çeviri
<i><u>Why make trouble for yourself, you know?</u></i>	<i>Harika, bir başka <u>yanardöner</u> daha.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Yep. And you don't want it, honey. Trust me.</i>	<i>Bu da Nichols. SHU'dan döneli bir hafta oldu.</i>	Kabul Edilebilir Çeviri/Anlam Odaklı Çeviri
<i>Here's some toilet paper. You gotta take it with you.</i>	<i>Kendini ne diye <u>ateşe atarsın</u>, değil mi?</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Yep. It's a head-scratcher, but that's what we got.</i>	<i>Evet. Öyle bir şey yaşamak istemezsin tatlım. İnan bana.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>So, we make our beds in the morning before they...</i>	<i>Al bakalım burada biraz tuvalet kâğıdı var. Yanında götür.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Everything's pretty surreal right now.</i>	<i>Evet. Zor oluyor ama elimizdeki tek şey bu.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Now, stop it. She doesn't know you're joking.</i>	<i>- Sayımdan önce yataklarımızı yapıyoruz, öyle mi?</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>She is a cunt. I am an embarrassment.</i>	<i>Şu an her şey gerçek dışıymış gibi geliyor.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>You want time to shower and eat, you gotta get up.</i>	<i>- Öyle deme. Şaka yaptığımı bilmiyorum.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>So, you got the nice fresh breath all the time. It's minty. It's beautiful.</i>	<i>Annem yavuşağın tekidir. Ben de onun utanç kaynağıyım.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Oh, jeez. I don't think you're gonna be eating for a while.</i>	<i>Duş ve yemek için zaman ayıracaksan kalkman lazım.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
<i>Orientation starts in 10 minutes.</i>	<i>Şimdi adamaklı temiz hava alabiliyorsun. Şimdi aldığın nefes daha ferah ve daha güzel.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
	<i>Tanrım. Sanırım belli bir süre yemek yiyemeyeceksin.</i>	Yeterli Çeviri/Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri
	<i>Bilgilendirme toplantısı 10 dakika içinde başlıyor.</i>	

--	--	--

Değerlendirme

“Orange is the New Black” dizisinin birinci sezonundan seçilen yukarıdaki tablodaki örnek alt yazıların İngilizce orijinali ve Türkçe çevirisi değerlendirildiğinde, alt yazıların çoğunlukla öncül normlardan biri olan yeterlik kutbuna göre çevrildiği, bununla birlikte zaman zaman tabloda anlaşılması için koyu ve alt yazılı verilen kabul edilebilir çeviriye başvurulduğu görülmüştür. Bu açıdan söz konusu dizinin birinci sezon alt yazı çevirisinde erek odaklı yaklaşımlara nazaran daha yoğun olarak kaynak bir odaklı yaklaşım benimsenmiş olduğu söylenebilir. Sessiz öğeler kategorisinde değerlendirilebilecek alt yazı çevirilerinde, dizinin veya filmin yayına yetiştirilmesi için daha üretken çevirilere ihtiyaç duyulması ve zaman kısıtlaması gibi faktörler yüzünden kaynak odaklı aktarım veya dilsel aktarım odaklı bir çeviri kararı yayıncı politikası gereği alınmış olabilir. Ayrıca üzerinden düşünülerek yaratıcı çeviri yapmaya imkan bulunmama ihtimaline karşı, iletinin kaybolmaması açısından bu yaklaşım benimsenmiş olabilir.

Bu durumda bir genelleme yapılırsa, görsel işitsel çeviride kabul edilebilirlik kutbunun en çok sessel öge içeren dublaj versiyonlarda göze çarptığı söylenebilir. Bu nedenle söz konusu dizinin Türkçe dublajı izlendiğinde izleyici açısından daha erek odaklı bir hava oluşmaktadır. Zira izleyici kitlesi Türkçe seslendirme dinlediğinde genelde adapte edilmiş ve kulağı tırmalamayacak bir ses duymak ister. Zaten alt yazı çevirisi sürekli okumayı gerektirdiğinden, sesli öge ile dudak eşleme kaygısıyla yapılmaktadır. Bu nedenle sözcüğü sözcüğüne ve sadık çeviri gibi kaynak odaklı yaklaşımların alt yazı çevirilerinde daha çok tercih edildiği söylenebilir. Bununla birlikte İngilizcesini geliştirmek isteyen izleyici kitlelerinin filmleri ya da dizileri orijinal alt yazısıyla, hiç alt yazı olmadan ya da İngilizce kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğrenmek açısından Türkçe alt yazılı izlemek istediği de göze çarpmaktadır. Bu nedenle “Orange is the New Black” dizisinin I. Sezon alt yazı çevirilerinde metne çok müdahale edilmeden, kaynak odaklı bir çeviri benimsendiği çıkarımı yapılabilir. Böylelikle izleyici iletiyi kaçırmadan diziyi izleme imkanı bulmaktadır.

Sonuç

Görsel işitsel çeviri çeviribilim çatısı altında irdelenmeye başladığından bu yana söz konusu alanda pek çok araştırma yapılmaya başlanmış olup bu alan zaman içerisinde çeviride yeni uzmanlık alanlarından biri haline gelmiştir. Hatta bazıları bu alanı bir paradigma olarak ele almaktadır. Eskiden amatör çeviri şeklinde yapılan alt yazı çevirisi Netflix gibi platformların popülerleşmesiyle artık çeviride para kazanılabilecek bir pazar haline gelmiştir. Bu nedenle yerleştirme alanında uzmanlaşmış çevirmenler kiralarak dizi ve filmlerin alt yazılarının birden çok dilde çevrilmesi (örneğin Ukraynaca, Arapça, Yunanca, Almanca, İspanyolca) için ayrı bir birim dahi Netflix bünyesinde kurulmuştur. Bu çalışmada kadınların dünyasını konu edinen ve gündelik/argo sözcüklerin yoğun olarak kullanıldığı “Orange is the new Black” dizisinin birinci sezonu İngilizce-Türkçe alt yazıları açısından değerlendirilmiştir. Dizide argo yoğun olarak kullanıldığı için bunların Türkçeye nasıl aktarıldığı merak edilmiş ve çeviri sürecinde basitleştirme, genelleştirme ya da adaptasyon gibi yöntemlere başvurup başvurulmadığı araştırılmak istenmiştir. Ancak dizinin birinci sezon alt yazı çevirisinde kaynak odaklı yaklaşımların yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Dublajla kıyaslandığında alt yazı çevirilerinin yukarıda da belirtilen sebeplerden ötürü daha kaynak odaklı yapıldığı göze çarpmaktadır. Bunun bir diğer nedeni de alt yazı çevirilerin önceden yapılıp, sonradan seslendirme sanatçıları/oyuncuların dublaj yapmaları olabilir. Nitekim, dizilerin alt yazı çevirisi dublaja göre daha hızlı bitirilmekte ve çoğunlukla kaynak metindeki ileti erek kültürde aynen korunmaktadır. Bu da yeterli çeviri/kaynak odaklı çeviri anlamına gelir.

Bununla birlikte, bazı dizilere dublaj dahi yapılmamaktadır. Bunun nedeni de zaman ve bütçe kısıtlaması olabilir. Ayrıca dizideki ileti Türkçe alt yazıda korunuyorsa ve izleyici diziyi takip etmede herhangi bir sorun yaşamıyorsa, alt yazı çevirisi açısından kaynak odaklı yaklaşım benimsenmesinin herhangi bir sorun teşkil etmeyeceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Baranauskienė, Reda ve Blaževičienė Rasa (2008). Audiovisual translation of feature films from English into Lithuanian. *Jaunuju Mokslininku Darbai. Nr. 4 (20)*. 14-21.
- Chaume, Frederic (2017). Translation and entertainment: the turn of audiovisual translation new audiences and new technologies. *Translation Spaces 2*. John Benjamins Publishing Company. 107-125.
- Di Laurea, Tesi (2009). *Approaching audiovisual translation: issues and trends in subtitling the TED talks*, Corso di Laurea Magistrale in Lingue Moderne per la Comunicazione e la Cooperazione Internazionale Classe LM-38.
- Díaz, Cintas (2010). Audiovisual translation: an overview of its potential. *New Trends in Audiovisual Translation: Topics in Translation, Series Editors: Susan Bassnett and Edwin Gentzler, Multilingual Matters, Bristol, Buffalo ve Toronto*. 1-18.
- Díaz Cintas, Jorge, Matamala, Anna ve Neves Josélia (2010). Media for all: new developments. *New Insight into Audiovisual Translation and Medica Accessibility* (ed. Jorge Díaz Cintas, Anna Matamala ve Josélia Neves), Rodopi, Amsterdam ve New York, 11-22.
- Dwyer, Tessa (2019). Audiovisual translation and fandom. *The Routledge Handbook of Audiovisual Translation* (ed. Luis Pérez González), Routledge.
- Gambier, Yves (2009). Challenges in research on audiovisual translation. *From Translation Research Projects 2*, eds. Anthony Pym and Alexander Perekrstenko, Tarragona: Intercultural Studies Group, 2009. 17-25
- Lertola, Jennifer (2019). *Audiovisual translation in the foreign language classroom: applications in the teaching of english and other foreign languages*. Research-publishing.net.
- O'Hagan, Minako (2009). Evolution of user-generated translation: fansubs, translation hacking and crowdsourcing. *The Journal of Internationalization and Localization* Vol. 1. s. 94-121.
- Matkivska, Nataliia (2014). Audiovisual translation: conception, types, characters' speech and translation strategies applied. *Kalbu Studijos. 2014. 25 Nr. * Studies About Languages*. 2014. No. 25. s.40-44.
- Munday, Jeremy (2016). *Introducing translation studies: theories and applications*. Routledge, Londra ve New York.
- Karamitroglou, Fotios. (2000). *Towards a methodology for the investigation of norms in audiovisual translation*. Rodopi, Amsterdam ve Atlanta
- Pardo, Betlem Soler (2013). *Translation studies: an introduction to the history and development of (audiovisual) translation*. Universidad Alfonso X El Sabio, Facultad de Estudios Sociales y Lenguas Aplicadas <https://revistas.uax.es/index.php/linguax/article/view/498/454> Erişim: 13.11.2021.
- Remael, Aline (2010). Audiovisual translation. *Handbook of Translation Studies* Volume 1 (2010), pp. 12-17.
- Rosa, Alexandra Assis. (2016). Descriptive translation studies of audiovisual translation: 21st century issues, challenges and opportunities. *Audiovisual Translation: Theoretical and Methodological Challenges. Special Issue of Target 28.2*. (Ed. S. Ramos Pinto and Y. Gambier). 192-205.

Sedighi, Ahmad ve Tabrizi, Saeedeh Najian (2012). On audiovisual translation: the effect of norms of dubbing taboos into Persian movies after the Islamic revolution in Iran. *Journal of Language and Translation*, Cilt 3, Sayı 1. s.37-49.

Snell-Hornby, Marry (2016). *The turns of translation studies*. John Benjamins Publishing Company Amsterdam/Philadelphia.

Toury, Gideon (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam ve Philadelphia.

Zhe Rong, Liew ve Che Omar, Hasuria (2018). Understanding fansub as one of the audiovisual translation methods. *Kemanusiaan* Cilt. 25, Sayı. 2, 109–127.

https://orange-is-the-new-black.fandom.com/wiki/Orange_Is_the_New_Black Erişim: 18.11.2021.

<https://www.imdb.com/title/tt2372162/plotsummary> Erişim: 18.11.2021.

<https://turkcealtyazi.org/mov/2372162/orange-is-the-new-black.html> Erişim: 13.06.2022.